

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI**

TURİZM VE İKTİSADİ KALKINMA

**Hazırlayan
Melike CINGILLI**

**Danışman
Prof. Dr. Ömer ŞANLIOĞLU**

Yüksek Lisans Tezi

**Mayıs, 2018
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BİLİM DALI**

**TURİZM VE İKTİSADİ KALKINMA
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hazırlayan
Melike CINGILLI**

**Danışman
Prof. Dr. Ömer ŞANLIOĞLU**

**Bu çalışma Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon
Birimince SYL-2016-6801 nolu proje desteklenmiştir.**

**Mayıs, 2018
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİ
KOORDİNASYON BİRİMİ**

TURİZM VE İKTİSADİ KALKINMA

Proje No:
SYL-2016-6801

Proje Türü:
Yüksek Lisans Tezi

SONUÇ RAPORU

Proje Yürütücüsü:
Prof. Dr. Ömer ŞANLIOĞLU
Erciyes Üniversitesi \ Turizm Fakültesi

Araştırmacı:
Melike CINGILLI
Erciyes Üniversitesi \ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği ABD

**Mayıs, 2018
KAYSERİ**

TEŞEKKÜR YAZISI

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda hazırlanan “**Turizm Ve İktisadi Kalkınma**” adlı yüksek lisans tez çalışması, Türkiye’de kalkınma açısından turizm sektörünün önemini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu tez çalışmasının başından sonuna kadar desteğini ve yardımını esirgemeyen danışman hocam sayın Prof. Dr. Ömer ŞANLIOĞLU’na teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca yüksek lisans çalışmamı destekleyen Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri birimine teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca son olarak tüm hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Melike CINGILLI
Kayseri, Mayıs 2018

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR YAZISI.....	2
ÖZET.....	4
ABSTRACT	5
GİRİŞ	6
(Tezin Konusu, Önemi, Amacı, Yöntemi Ve İçeriği)	6
BULGULAR	8
TARTIŞMA VE SONUÇ.....	9
KAYNAKÇA.....	10

ÖZET

20. yüzyılın ortalarından itibaren hızlı bir gelişme gösteren turizm faaliyetleri milli geliri artırması, istihdam yaratması, döviz girdisi sağlaması, yatırımları artırması, bölgesel kalkınmayı sağlaması ve yabancı sermaye girişini hızlandırması gibi ülkelere çok çeşitli ekonomik ve sosyal faydalar sağlayan önemli bir iktisadi sektördür. Bu yönüyle turizm sektörü, tarım ve sanayi sektörünün yeterli düzeyde gelişme gösteremediği bölge ve ülkelerin büyüme ve kalkınmasına önemli katkılar sağlamaktadır.

Çalışma, turizm faaliyetlerinin iktisadi kalkınma açısından önemini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmada ikincil veriler toplanarak ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılmıştır. Bu çerçevede çalışmada öncelikle kalkınma ve turizm ilişkisi ele alınmış ve turizmin iktisadi kalkınmaya olan etkileri analiz edilmiş ve çeşitli istatistiksel veri ve tablolara geniş bir şekilde yer verilmiştir. Buna ek olarak Türkiye’de kalkınma planları içerisinde yer alan turizm politikaları değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışmada mevcut literatüre katkı sağlayacağı ve konuya ilgi duyan kesimlere faydalı olacağı varsayımıyla çeşitli değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlara göre turizm faaliyetleri, ülke ve bölgelerin ekonomiklerine başta döviz girdisi sağlaması, diğer sektörleri beraberinde geliştirmesi, ülkeye yabancı sermaye girişine katkı sağlaması ve doğrudan ve dolaylı olarak istihdamı ve yatırımları artırması gibi oldukça önemli katkılar sağlamaktadır. Fakat turizmin siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmeler ile doğal çevreden hızlı bir şekilde etkilenen bir sektör olması nedeniyle ilgili ülke ve bölge ekonomilerinin gelişimini olumsuz yönde etkilediği durumlarda söz konusu olabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, İktisadi Kalkınma, Turizmin Ekonomik Etkileri.

ABSTRACT

tourism activities, which have developed rapidly since the 20th mid-century, are an important economic sector that provides a wide range of economic and social benefits to countries such as increasing national income, creating employment, providing foreign exchange inflows, increasing investments, providing regional development and accelerating foreign capital inflow. In this respect, the tourism sector provides important contributions to the growth and development of the regions and countries where agriculture and Industry cannot show adequate progress.

The study was prepared to illustrate the importance of tourism activities in terms of economic development. In this study, secondary data were collected and national and international literature surveys were carried out. In this context, the relationship between development and tourism was first discussed and the effects of tourism on economic development were analysed and a wide range of statistical data and tables were included. In addition, tourism policies in development plans in Turkey have been evaluated. In addition, various evaluations were made in the study assuming that it will contribute to the current literature and it will be useful to those interested in the subject.

According to the results of the study, tourism activities provide important contributions such as providing foreign currency inflows to the economies of the countries and regions, developing other sectors, contributing to foreign capital inflows to the country, and increasing employment and investments directly and indirectly. However, because tourism is a sector that is rapidly affected by the political, economic and social developments and the natural environment, there may be cases where the economies of the related countries and regions have a negative impact on the development.

Key Words: Tourism, Economic Development, Effect Of Tourism Economic Development

GİRİŞ

(Tezin Konusu, Önemi, Amacı, Yöntemi Ve İçeriği)

18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren öncelikle Batı Avrupa’da gerçekleşmeye başlayan Sanayi Devrimi ve 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren yaşanan teknolojik gelişmelerin ve liberalizm politikalarıyla birlikte hızlanan küreselleşme süreci, tüm dünyayı etkisi altına almış ve bölgelerarası başta ekonomi olmak üzere birçok alanda gelişmişlik farklarının daha belirgin bir hale gelmesine neden olmuştur. Bu doğrultuda iktisadi ve sosyal dengesizliklerin ve adaletsizliklerin çözümü doğrultusunda gelişen bir ekonomik disiplin olarak kalkınma iktisadi, tarımsal ve endüstriyel alanlara ek olarak; alt yapı, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, ulaşım, iletişim, pazarlama ve turizm gibi sosyo-kültürel ve ekonomik alanlarda var olan öncelikli ihtiyaçların belirlenmesi ve yetersizliklerin giderilmesi için planlanan tüm etkinlikleri de içine alan ekonomik bir disiplin haline gelmiştir.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünyada hızla gelişen bir sektör haline gelen turizm milli geliri artırması, istihdam yaratması, döviz girdisi sağlaması, ülkeye yabancı sermaye yatırımlarını çekmesi ve bölgeler arasındaki dengesizlikleri giderme gibi önemli ekonomik etkileri ile kalkınmayı amaçlayan ülkeler için vazgeçilmez bir iktisadi sektör olmaya başlamıştır. Özellikle tarım ve sanayi sektörü ile kalkınmasını gerçekleştirmekte zorlanan bölgeler için uygun şekilde planlanan ve geliştirilen turizm politikalarının ülke veya bölgelerin kalkınmasına olumlu katkılar sağlayacağı aşîkârdır.

Turizm Ve İktisadi Kalkınma adlı bu yüksek lisans çalışmasından turizmin ekonomik kalkınmaya olan katkıları farklı açılardan ortaya konulmuştur. Bu çerçevede turizm faaliyetlerinin ortaya çıkardığı özellikle olumlu etkiler öncelikle analiz edilmeye çalışılmıştır. Buna ek olarak turizmin olumsuz ekonomik etkilerine de yer verilmiştir. Projenin amacı turizm faaliyetlerinin bir ulusal ekonominin kalkınmasında oynadığı rolü ortaya koymaktır.

Çalışmada ikincil veriler toplanmak suretiyle turizmin kalkınma içerisindeki yerine değinilerek özellikle Türkiye’de kalkınma planları içerisinde yer alan turizm politikaları analiz edilmiş ve bunun dışında belirlenen çerçevede turizm ile ilgili istatistiksel veri ve tablolar geniş bir şekilde değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Bu tez çalışması iki ana bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde öncelikle yapılan literatür taraması yardımıyla konu ile ilgili bir kavramsal çerçeve ortaya konulmuş, Türkiye’de kalkınma planları çerçevesinde uygulamaya konulan turizm politikaları değerlendirilerek bir kalkınma politikası aracı olarak turizm sektörünün önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde ise turizmin iktisadi kalkınma içerisindeki yeri ve önemi farklı iktisadi kriterler çerçevesinde olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirilmeye tabii tutulmuştur. Nitekim bu çerçevede turizmin ülke ekonomisinin gelişmesi için çok önemli olumlu katkılarının yanında bazı olumsuz sıkıntılarının da olduğu hususu geniş bir şekilde analiz edilmiştir.

BULGULAR

20. yüzyıldan itibaren kalkınmayı amaçlayan her ülke çeşitli iktisadi kalkınma politikaları geliştirmiştir. Bu politikaların uygulanmasında ise kamu-özel sektör işbirliğinin sağlanması hedeflenmiştir. Bu çerçevede Türkiye’de 1960 yılında DPT’nin kurulması sonrasında 1963 yılından itibaren planlı kalkınma dönemine girilmiştir. Turizm sektörü ise bu tarihten itibaren kalkınma planları içerisinde yerini almaya başlamıştır. Özellikle 1982 yılında yürürlüğe giren 2634 Turizm Teşvik Kanunu başta olmak üzere yürürlüğe giren birçok kanun, bölge ve ülke çapında geliştirilen çeşitli projeler, turizm yatırımcılarına yönelik çeşitli destek ve teşvikler ile Türkiye’de turizm faaliyetleri, 1980’li yıllardan itibaren bir ivme kazanmıştır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, turizm politikalarının doğru planlanıp uygulanması durumunda ülkenin ekonomik büyümesi ve kalkınmasına olumlu katkılar sağladığı söylenebilir.

Turizmin döviz açığını kapatmadaki rolü, ülkeye yabancı sermaye girişine olumlu katkısı, turizm faaliyetlerinin diğer sektörleri de beraberinde geliştirmesi açısından önemi, doğrudan ve dolaylı istihdamı ve yatırımları artırmasına yönelik katkıları, bölgelerarası dengeli kalkınmaya olan olumlu etkileri ve yoksullukla mücadelede sağladığı olumlu ekonomik katkılar ile gerek Türkiye’de gerekse diğer pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülke için vazgeçilemez bir öneme sahiptir. Ancak uluslararası turizm her geçen yıl büyüyen bir ekonomik sektör olmasına rağmen, her zaman olumlu iktisadi sonuçlar ortaya çıkarmamaktadır. Özellikle turizme bağlı ekonomik kalkınmayı amaçlayan az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde ekonomik veya siyasi krizlerin yaşanması halinde turizm talebi olumsuz yönde etkilenecek ulusal ekonomileri bir çıkmaza sokabilmektedir. Diğer taraftan turizm talebinin aşırı artmasıyla birlikte bölgede talep enflasyonu ortaya çıkmakta ve yerel halkın alım gücünü ise azaltabilmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yüksek lisans tez projesinin ilk başlığı “Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Kayseri İli Örneği” iken çalışmanın savunma aşamasında “Turizm Ve İktisadi Kalkınma” şeklinde değiştirilmesi uygun görülmüştür. İl bazında turizm verilerinin yeterli olmaması nedeniyle ülke genelinde turizm verilerinin kullanılmasının daha uygun olacağı kanaati hâkim olmuştur. Önümüzdeki dönemde il bazında turizm ve kalkınma arasındaki ilişkiyi tespiti yönelik saha araştırmalarının yapılması kuşkusuz bu alandaki eksikliklerin giderilmesine yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Bahar, O. ve M. Kozak. (2014). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Bahar, O. ve M. Kozak.(2012). *Turizm Ve Rekabet*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Çeken, H. (2014). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Dinler, Z. (2004). *İktisada Giriş*. Bursa: Ekin Kitabevi.

Erdem, E., Ö. Şanlıoğlu ve M. F. İlgün. (2009). *Türkiye’de Hükümetlerin Makro Ekonomik Performans (1950-2007)*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Kahraman, N. Ve O. Türkay (2006). *Turizm Ve Çevre*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Kutlar, A. ve F. Doğanoglu. (2007). *Kalkınma Sorunu*. Ankara: Orion Yayınevi.

Pike, A., R.-P. Andrés And J. Tomaney. (2006). *Local And Regional Development First Published. Published In The Usa And Canada By Routledge*.

Roney, S. A. (2011). *Turizm Bir Sistemin Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Sarıkamış, M. ve O. Bahar (2013). *Turizmi Yoksulluk Ve Bölgesel Gelişmişlik Farklılıkları*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Usta, Ö. (2009). *Turizm Genel Ve Yapısal Yaklaşım*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Ünlüöner, K., A. Tayfun ve A. Kılıçlar (2011). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Şanlıoğlu, Ö. (2017). *Uluslararası Turizmin İktisadi Yönü: Akdeniz Havzasında Bulunan Seçilmiş Bazı Destinasyonların Karşılaştırılmalı İncelenmesi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

MAKALELER

Bahar, O. (2006). "Turizm Sektörünün Türkiye'nin Ekonomik Büyümesi Üzerindeki Etkisi: Var Analizi Yaklaşımı". *Yönetim Ve Ekonomi*. 13, 2, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Manisa, ss. 137-150.

Bahar, O. (2007). "Bölgesel Kalkınmada Turizm Sektörünün Ekonomik açıdan Yeri Ve Önemi". *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Güz, 19, ss.1-19.

Bozkurt E. ve Ö. Topçuoğlu. (2013). "Türkiye'de Ekonomik Büyüme Ve Turizm İlişkisi". *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*. 7, ss. 91-105.

Büyükşalvarcı, A., M. C. Şapçılar ve S. Bayrakçı (2016). "Kalkınma Planları Kapsamında Turizm Endüstrisinin Değerlendirilmesi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Ve Teknik Araştırmalar Dergisi*. 11, ss. 186-201.

Çeken, H. (2008). "Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme", *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. 10, 2, Afyon, ss. 293-302.

Ceylan, S., ve M. Somuncu. (2016). "Kültür Turizmi Alanlarında Turizm Çeşitlendirilmesine Eleştirel Bir Bakış: Safranbolu UNESCO Dünya Miras Alanı". *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırma Dergisi*. 1, 1, Nisan, ss. 53-64.

Çetin, M. (2006). "Teori Ve Uygulamada Bölgesel Sürdürülebilir Kalkınma", *C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*. 7, 1, Sivas, ss. 1-20.

Çımat, A. ve O. Bahar (2003). "Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri Ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme". *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 6, ss.1-18.

Demir, Ş. Ş. (2014). "Beş Yıllık Kalkınma Planlarından Türkiye Turizm Stratejisi 2023'e: Turizmde Tanıtma Çalışmalarına Yönelik İçerik Analizi ". *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*. 5, 15, Haziran, ss. 101-119.

Doğan, S. ve Z. Yıldız. (2007). "Bölgesel Kalkınma, Turizmin İlişkisi Ve Göller Bölgesi Kalkınmasında Alternatif Turizm Potansiyelinin Kullanılabilirliğine Yönelik Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2, 6, ss. 147-181.

Doğan, B. B. (2011). "Kalkınma İktisadının XX. Yüzyıldaki Gelişim Süreci, İktisat Politikalarına Etkisi Ve Son On Yıllık Konjonktürün Disiplinin Geleceğine Olası Etkileri", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 22, 2, Kocaeli, ss. 41-83.

Ecerel, T. Ö. ve C. A. Özmen (2009). "Beypazarı'nda Turizm Gelişimi Ve Yerel ekonomik Kalkınma".*Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 5, 2, Güz, ss. 46-74.

Emekli, G. (2006). "Coğrafya, Kültür Ve Turizm: Kültürel Turizm". *Ege Coğrafya Dergisi*. 15, İzmir, ss. 51-59.

Ekiztepe, B. (2012). "Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkileri: Teorik Bir Çalışma". *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2, 2, 2012, ss. 85-88.

Gürbüz, A. (2002). "Yerel Kalkınma Stratejisi İçinde Turizm ve Safranbolu" *BİLİG * Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* *. 22, Yaz, ss. 29-48.

Kaya, K., G. Sevinç, V. Asoğlu ve M. R. Sevinç. (2015). "Cumhuriyet Dönemi (1923-1950) Tarım Sektöründeki Gelişmelerin Günümüz Kırsal Kalkınma Anlayışı İle Karşılaştırılması". *Kamu-iş*. 14, 1 ss. 63-98.

Keskin, A. ve H. Cansız. (2010). "Tourism, Turkey And Economic Development". *Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*. 24, 4, Erzurum, ss. 23-46.

Küçükaltan, D., A. Oğuzhan, S. Apak ve E. Z. Boyacıoğlu. (2005). "Bölgesel Kalkınmada Kültürel Turizmin Etkisi: Kırkpınar Yağlı Güreşleri Örneği". *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 1, Haziran, Edirne, ss. 1-22.

Özdemir, S. (2012). "Kırsal Kalkınmada Kırsal Turizmden Yararlanma Olanakları: Gökçeada Örneği", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 14, 23, Karaman, ss. 19-21.

Öztürk, Y. ve M. Yeşiltaş. (1997). "Government's Role In The Formulation Of Tourism Policies". *H.Ü. İktisadi İdari Bilimler Dergisi*. 15, 2, Ankara, ss. 161-170.

Şanlıoğlu, Ö. ve E. Ö. Özcan (2017). "Türkiye’de Uygulanan Turizm Teşvik Politikalar Ve Sonuçlar Üzerine Bir Değerlendirme". *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 7, 2, Temmuz, Kırıkkale, ss. 97-117.

Şanlıoğlu, Ö. ve A. Erdem (2017). "Kayseri Örneğinde Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerini Nasıl Algıladığının Tespitine Yönelik Bir Araştırma". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 27, Mayıs 2017, Denizli, ss. 277-278.

Sinemillioğlu, M. O. (2009). "Sürdürülebilir Bölgesel Kalkınma Ve Türkiye Süreci". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 8, 27, Kış, ss. 245-268.

Tıraş, H. H. (2012). "Sürdürülebilir Kalkınma Ve Çevre: Teorik Bir İnceleme". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2, 2, ss. 57-73.

Tolunay, A. ve A. Akyol (2006). "Kalkınma Ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar Ve Tanımlar". *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. A, 2, ss.116-127.

Tunçsiper, B. ve G.Ö. Yılmaz. (2009). "Yerel Ekonomik Kalkınma Sürecine Turizm Sektörünün Etkisi". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 24, ss. 53-63.

Türker, N., Ş. Selçuk ve A.Özyıldırım. (2016). "Turizmin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi: Safranbolu Örneği". *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6, 1, ss. 1-13.

Yavilioğlu, C. (2002). "Kalkınmanın Anlambilimsel Tarihi Ve Kavramsal Kökenleri". *C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*. 3, 1, ss. 59-77.

Yavuz, N. Ç. (2006). "Türkiye’de Turizm Gelirlerinin Ekonomik Büyümeye Etkisinin Testi: Yapısal Kırılma Ve Nedensellik Analizi". *Doğuş Üniversitesi Dergisi*. 7, 2, ss. 162-171.

Yeşiltaş, M., H. Çeken ve İ. Öztürk. (2009). "Karadeniz Bölgesindeki Turizm Olanaklarının SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi". *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2, 3, Aralık, ss. 250-269.

BİLDİRİLER

Soyu, E., S. Karaçor, S. Altınok ve E. Fırat (2017, Ekim). "Türkiye’de Turizm Gelirlerinin Ekonomideki Yeri Ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme". (*International Conference On Eurasian Economies 2017*). 2017, Bişkek, Kırgızistan, ss. 442-449.

Ünlü, F. ve R. Yıldız (2014, Nisan). "Kalkınma Ajanslarının Bölgenin Yenilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri: Oran Kalkınma Ajansı Örneği". (3.*Kayseri Ekonomisi Sempozyumu Bildiriler* 24-25 Nisan 2014), Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, 2014, Kayseri, ss. 527-548.

TEZLER

Akad, İ. (2012). *Kalkınma Sürecinde Büyüme Ve İstihdam İlişkisi: Türkiye Örneği*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Aktakaş, B.G. (2006). *Bölgesel/Yerel Kalkınma. Bölgesel Gelişme İçin Bir Model*. Çukurova Üniversitesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Adana.

Aydın, İ. Z. (2010). *Eko-turizmin Türkiye Orman Köyleri Kalkınmaları Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerinin Ölçümü (Artvin- Camili Biyosfer Rezerv Alanı Örneği)*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon.

Azcan, G. (2013). *Kültür Turizmi Açısından Köylere Hizmet Götürme Birliği Faaliyetleri: Safranbolu Örneği*. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Karabük.

Bükey, A. (2012). *Bölgesel Kalkınma Ve İl Stratejik Planlarında Turizm Stratejilerinin Ele Alınışı: Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.

Çan, M. F. (2014). *Türkiye’de Kentleşme Ve Bölgesel Kalkınma*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Malatya.

Çakır, N. (1999). *Eski Kentsel Yerleşim Birimlerimizin Kültür Turizmindeki Yeri Ve Önemi Safranbolu Örneği*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir.

Çarkçı, A. (2007). *Yerel Kalkınmada Kobilerin Rolü*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Demiral, N. Ö. (2012). *Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Bozcada Örneği*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale.

Demircan, Ş. (2014). *İnanç Turizminin Yerel Kalkınmadaki Önemi: Midyat Örneği*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Muğla.

Durgun, A. (2006). *Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü: Isparta Örneği*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Isparta.

Erdem, A. (2017). *Turizm Faaliyetlerinin Yerel Halk Tarafından Nasıl Algılandığının Tespitine Yönelik Bir Çalışma: Kayseri İli Örneği*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri.

Ersöz, C. (2009). *Küreselleşme Sürecinde Bölgesel Kalkınma Yaklaşımları: Türkiye’de KÖY’lere Yönelik Bir Uygulama*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Genel İktisat Bilim Dalı Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

İzgi, M. T. (2007). *Osmaniye İlinin Turizm Potansiyelinin Bölgesel Kalkınma Politikaları Açısından Değerlendirilmesi Ve Sürdürülebilir Turizmin Gelişimi İçin Bir Model Önerisi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Kara, M. A. (2012). *Bölgesel Kalınmada Ve Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Devletin Rolü*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yayınlanmış Doktora Tezi. Eskişehir

Küçük, M. (2012). *Turizmin Yerel Kalkınmaya Etkisi Ankara Kızılcahamam Örneği*. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Özcan, Ö. E. (2016). *Türkiye’de Uygulanan Son Dönem Turizm Teşvik Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri.

Öztürk, N. (2001). *Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ve Güneydoğu Anadolu Projesi*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yayınlanmış Doktora Tezi. Bursa.

Şeker, H. (2011). *Bölgesel Kalkınmada Turizmin Rolü Ve Amasya Örneği*. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Isparta.

Tunçbilekli, P. (2006). *Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Nevşehir Örneği*. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Niğde.

Yıldız, Z. (2007). *Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Sağladığı Katkılar Ve Göller Bölgesi Uygulaması*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı. Yayınlanmış Doktora Tezi. İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI

Altıntaş, V., Küresel Isınma Ve Turizm (Bir Hatırlatma).

<http://www.turizmaktuel.com/haber/kuresel-isinma-ve-turizm-bir-hatirlatma> (Erişim Tarihi: 15.12.2017).

Çağlar E. ve Acar, O. (2013). Onuncu Kalkınma Planı Hakkında Bir Değerlendirme: “Plan, 2023 Hedeflerinin Yol Haritası Olabilir Ancak Sahiplenilmesi Şart”. Tepav Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı Ağustos.

http://www.tepav.org.tr/upload/files/13763934217.Onuncu_Kalkinma_Plani_Hakkindabir_degerlendirme.pdf (Erişim Tarihi: 01.09.2016).

KALKINMA. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı.

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/9/plan1.pdf>. (Erişim Tarihi: 15.01.2016).

KALKINMA. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı.

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/8/plan2.pdf> (Erişim Tarihi: 15.01.2016).

KALKINMA. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı.

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/7/plan3.pdf> (Erişim Tarihi: 15.01.2016).

KALKINMA. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı.

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/6/plan4.pdf> (Erişim Tarihi: 15.01.2016).

KALKINMA. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı.

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/5/plan5.pdf> (Erişim Tarihi: 15.01.2016).

KALKINMA. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı.

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/4/plan6.pdf> (Erişim Tarihi: 15.01.2016).

KALKINMA. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı.

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/3/plan7.pdf> (Erişim Tarihi: 15.01.2016).

KALKINMA. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı.

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/2/plan8.pdf> (Erişim Tarihi: 15.01.2016).

KALKINMA. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı.

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/1/plan9.pdf>. (Erişim Tarihi: 15.01.2016).

KALKINMA. Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı.

<http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1.pdf> (Erişim Tarihi: 15.01.2016).

Ödemeler Bilançosu.

http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/bmyo_46775.pdf. (Erişim Tarihi: 24.03.2018).

Ödemeler Bilançosu İstatistikleri.

<http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/609ef884-3b3c-4bc3-84fe-9254244c3490/odemelerdengesi.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-609ef884-3b3c-4bc3-84fe-9254244c3490-m8p0AF6>. (Erişim Tarihi: 24.03.2018).

Plan Yapıldı Ama Kentin Değerleri Hala Atıl Durumda, İş Birliği Olmadan Olmaz. (2017).
<http://turizmguncel.com/haber/'plan-yapildi-ama-kentin-degerleri-hala-atil-durumda-is-birligi-olmadan-olmaz'-h30487.html> (Erişim Tarihi: 19.10.2017).

2003- Gelir, Sayı ve Ortalama Harcama.

https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/turist-sayisi-ve-turizm-geliri/2003-gelir-sayisi-ve-ortalama-harcama_68.html. (Erişim Tarihi: 27.03.2018).

GSMH İçindeki Payı, 1963-.

<https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri/gsmh-icindeki-payi-1963-79.html>. (Erişim Tarihi: 27.03.2018).

Dış Ticaret Açıklarını Kapatmada Payı.

https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri/dis-ticaret-acikliklarini-kapatmada-payi_916.html. (Erişim Tarihi: 27.03.2018).

Turizm Gelirlerinin İhracat Gelirleri ve Turizm Giderlerinin İthalat Giderleri Oranı (1969 - 2016).

https://www.tursab.org.tr/dosya/80/turizm-geliri_80_617069.xls. (Erişim Tarihi: 27.03.2018).

TÜİK. Turizm İstatistikleri - Dönemi: IV. Çeyrek: Ekim-Aralık ve Yıllık, 2017.

http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1072#. (Erişim Tarihi: 27.03.2018).

UNWTO Annual Report 2016.

http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/annual_report_2016_web_0.pdf (Erişim Tarihi: 17.11. 2017).

UNWTO Tourism Highlights 2017 Edition.

<https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> (Erişim Tarihi: 17.11. 2017).

WTTC. TRAVEL & TOURISM ECONOMIC IMPACT 2015 TURKEY.

<https://www.wttc.org/media/files/reports/economic%20impact%20research/countries%202015/turkey2015.pdf>. (Erişim Tarihi: 27.03. 2018).

WTTC. TRAVEL & TOURISM ECONOMIC IMPACT 2016 TURKEY.

<https://www.wttc.org//media/files/reports/economic%20impact%20research/countries%202016/turkey2016.pdf>. (Erişim Tarihi: 27.03. 2018).

WTTC. TRAVEL & TOURISM ECONOMIC IMPACT 2017 TURKEY.

<https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2017/turkey2017.pdf>. (Erişim Tarihi: 27.03. 2018).

WTTC. Direct Contribution To Employment.

<https://www.wttc.org/datagateway>. (Erişim Tarihi: 29.03. 2018).

10'uncu Kalkınma Planı'nda Turizme Bıçilen Rol Belli Oldu. (2013).

<http://www.turizmdebusabah.com/haberler/10uncu-kalkinma-planinda-turizme-bicilen-rol-belli-oldu-64732.html> (Erişim Tarihi: 25.03.2017).

439 Milyar Dolarlık Dev Bir Sektöre Dönüřtü, Her Yıl Yüzde 25 Büyüyecek. (2017).

<http://www.turizmguzel.com/haber/439-milyar-dolarlik-dev-bir-sektore-donustu-her-yil-yuzde-25-buyuyecek-h30496.html> (Erişim Tarihi: 19.10.2017).

KİTAP BÖLÜMLERİ

Boyacıoğlu, E. Z. (2015). Bölgesel Kalkınmada Turizm Etkisi. D. Küçükaltan, H. Çeken ve Ş. O. Mercan. (Ed.). Değişik Perspektiflerle Turizm Politikası Ve Planlaması İçinde. 1. Baskı, Ankara. ss. 195-212.

Dinçer, M. Z. Ve G. Çetin (2015). Kalkınma Planlarında Turizm. D. Küçükaltan, H. Çeken ve Ş. O. Mercan. (Ed.). Değişik Perspektiflerle Turizm Politikası Ve Planlaması İçinde. 1. Baskı, Ankara. ss. 171-192.